

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ
ВГО «СПІЛКА ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ УКРАЇНИ»**



**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**FORMATION OF SUSTAINABLE
LAND USE: PROBLEMS AND
PROSPECTS**

**Матеріали I Міжнародної
науково-практичної конференції**

19-20 листопада 2020 року

Київ 2020

Гулько Л.А.,
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування
України,
м. Київ

Бережна К.О.,
аспірант
Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру,
м. Київ

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

На даний час Державний контроль за використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності здійснює центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі. Це Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру [1].

Заходи державного контролю за використанням та охороною земель здійснюються шляхом проведення перевірок, шляхом розгляду документації із землеустрою, пов'язаної з використанням та охороною земель та проведення моніторингу ґрунтів та агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення [2].

За інформацією Держгеокадастру України за 9 місяців 2020 року здійснено 18 234 заходів державного контролю, під час яких виявлено 13 576 фактів порушень законодавства у сфері використання та охорони земель, у тому числі в порядку, встановленому Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Органами державного контролю нараховано шкоду, заподіяну внаслідок виявлених за вказаний період правопорушень, за фактами самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу на суму понад 66,9 млн грн., з них у добровільному порядку відшкодовано понад 29 млн грн.

Складено 6 613 протоколів про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони земель, винесено 6 047 постанов про накладення адміністративних стягнень на суму понад 1,5 млн грн.

З метою усунення виявлених порушень вимог земельного законодавства державними інспекторами направлено 2 603 клопотання до органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади та видано 7 774 приписи.

У 2020 році заплановано 5 719 перевірок суб'єктів господарювання, з них проведено 884 заходи, що складає 15 % проведених перевірок від загальної кількості запланованих перевірок, під час яких виявлено 858 порушень земельного законодавства, що складає 97 % від виявлених порушень вимог земельного законодавства.

Порівняно з 2019 роком показники по здійсненню заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання законодавства у сфері використання та охорони земель знизилися на 42 % в зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 №530-IX та наказу Держгеокадастру від 16.03.2020 №85 «Про додаткові заходи запобігання поширенню коронавірусу (COVID-19)».

Окрім того, у III кварталі 2020 року увага приділено перевіркам дотримання вимог земельного законодавства:

- під час використання та розпорядження землями сільськогосподарського призначення, переданих у комунальну власність ОТГ (згідно проведеного моніторингу);

- під час використання земель оборони.

Так, під час виконання Планів робіт Управлінь з контролю за використанням та охороною земель за III квартал 2020 року, Управліннями з контролю за використанням та охороною земель, які діють у складі Головних управлінь в областях проведено:

828 перевірок дотримання вимог земельного законодавства на площі під час використання та розпорядження землями сільськогосподарського призначення, переданих у комунальну власність ОТГ (згідно проведеного моніторингу), з яких виявлено 608 порушень вимог земельного законодавства на площі 7 267,3468 га.

З метою усунення виявлених порушень вимог земельного законодавства територіальними органами Держгеокадастру в областях розраховано шкоду, заподіяну внаслідок самовільного зайняття, не цільового використання земельних ділянок та зняття поверхневого (родючого) шару ґрунту у розмірі 1 384 725,53 грн, відшкодовано в добровільному порядку 885 977,02 грн.

Протягом 9 місяців 2020 року виявлено 6 315 фактів самовільного зайняття земель усіх категорій на площі 137 281,7592 га, зокрема, на землях сільськогосподарського призначення площею 118 262,19 га.

Результати здійснення державного нагляду (контролю) у сфері використання та охорони земель оприлюднюються на офіційному вебсайті Держгеокадастру [3].

Для ефективного державного контролю у сфері охорони земель – це досить невелика цифра. При проведенні аналізу ефективності державного контролю за використанням та охороною земель виявлено низьку проблемних питань:

1. Відсутність достатньої технічно-матеріальної бази для ефективного здійснення державного контролю за використанням та охороною земель.

2. Прогалини у законодавчому забезпеченні здійснення державних заходів щодо охорони земель.

3. Відсутність плідної співпраці з правоохоронними органами

Наприклад, значну частину осіб порушників вимог земельного законодавства під час здійснення державного контролю за використанням та охороною земель не вдається встановити (відсутність на місці вчинення правопорушень).

4. Недостатній рівень відповідальності за правопорушення у сфері використання та охорони земель

Наприклад, розмір заподіяної шкоди за 1 га ріллі та розмір штрафних санкцій менший ніж отриманий прибуток, у зв'язку з чим суб'єкти господарювання не зацікавлені у здійсненні державної реєстрації прав на земельні ділянки.

5. Кадрове забезпечення

Фактично, кадрове забезпечення спеціалістами державного контролю становить близько 56 %.

Враховуючи вищевикладене, для підвищення ефективності державного контролю за використанням та охороною земель необхідно:

– збільшення розміру адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері використання та охорони земель як мінімум у 5 разів;

– введення кваліфікаційних ознак видів адміністративних правопорушень та відповідно градацію розміру штрафних санкцій;

– розробка проекту постанови КМУ щодо врегульовано порядку здійснення заходів державного контролю за використанням та охороною земель у тому числі органами місцевого самоврядування;

– налагодження ефективної роботи з пошуковими органами;

– запровадження обмежень щодо порушників під час здійснення державної реєстрації земельних ділянок;

– створення матеріально-технічної бази для здійснення державного контролю за використанням та охороною земель в сучасних умовах (забезпечення засобами вимірювання (геодезичного знімання), квадрокоптерами, GPS приймачами, транспортними засобами);

- внесення змін до законодавства стосовно запобіжних заходів, що забезпечать невідворотність покарання за порушення вимог земельного законодавства;
- запровадження дієвого громадського контролю як чинника реального впливу на прийняття державних рішень і прозорості функціонування державного контролю та господарської діяльності.

При застосуванні дієвих механізмів підвищення ефективності державного контролю в Україні відбудеться покращення як економічного так і соціального клімату для розвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону земель від 19.06.2003 / Відомості Верховної Ради України. Київ: Парлам. вид-во, 2003. №39.

2. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» 19.06.2003 / Відомості Верховної Ради України. Київ: Парлам. вид-во, 2003. №39.

3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov>.

4. Державна служба геодезії, картографії та кадастру України. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] –URL: <https://land.gov.ua/>.